

ОСИП-ЮРІЙ ФЕДЬКОВИЧ

(Кілька слів по поводу 25-літнього ювілею його літературної діяльності)

Стаття

Осип-Юрій Федькович — се безперечно одна з найоригінальніших літературних фізіономій в нашій літературі. Так і здається, що природа гуцульської землі і гуцульської породи зложила в ньому що мала найніжнішого і найсердечнішого: чаруючу простоту й мелодійність слова, теплоту чуття і той погідний, сердечний та неколючий гумор, котрий так і липне до серця кожного слухача, а особливо того, хто привик до меланхолійної вдачі і їдкою сарказму наших підгірських та долинянських селян. Типовий гуцул, Федькович і в літературній своїй діяльності відзначається всіма добрими й слабими прикметами гуцульської вдачі. До слабих сторін його таланту мусимо зачислити поперед усього його невеликий обшир. Федькович більше, ніж усякий інший з наших писателів, поет одного закутка — розкішного та принадного, але все-таки тісного. В тім своїм закутку він вповні у себе дома, але де лише сягне поза його границі, де діткнеться сюжетів ширших, загальнолюдських, історичних та загальнонародних, впадає в манеру, в наслідування, тратить те почуття естетичної й поетичної правди, без котрого нема й поезії. Друга слаба сторона його поезії, се властивий трохи чи не всім гуцулам нахил до містики. Нахил той найвиразніше проявився в першій опрацюванні його драми «Довбуш», в котру він вплив багато міфологічних осіб і дійшов навіть до того, що й образи, висячі на стіні, почали було говорити. Драма «Довбуш» у другій переробці (в «Рускій хаті»[1]) най-наглядніше являє нам іменно слабі сторони таланту Федьковича помимо многих безперечно гарних і з талантом написаних уступів. Вкінці, третя його слаба сторона, се іменно те, що робить його в іншій місці таким симпатичним — його м'якість та переважно лірична, суб'єктивна вдача. Вдача та не дозволила йому сконцентрувати свої сили до якого більшого діла, котре б спосібне потрясти, розбудити й повести за собою нашу суспільність, тривко вплинути на склад, силу й ясність суспільних ідеалів, народних симпатій і антипатій, як се зробив на Україні Шевченко; вона ж не дозволила йому й практично, в зносинах з живими людьми, використати для добра загалу те високе становище, яке зараз перші його твори одразу здобули йому були серед галицької молодіжі.

Та, підносячи тут слабі сторони нашого буковинського Кобзаря, ми не хочемо кидати темної тіні в світлий празник його 25-літньої літературної діяльності. Нам здається, що вказання

слабих сторін для всякого писателя не менше, коли й не більше важне, як вказання добрих,— а по-друге, що слабкі сторони у Федьковича далеко не переважають його добрих сторін, а протинно, не раз і самі стаються добрими сторонами, дають осібний якийсь блиск його творам. Як музика, владаючий по-майстерськи хоч і невеликим засобом звуків, та все-таки звуків чистих і глибоких, Федькович займає в нашій літературі важне місце. Особливо болі, тугу, надії й розчарування рекрутського та вояцького життя оспівував він так, як ніхто другий. Мені здається, що віршові й прозові твори, котрі відносяться до сього круга сюжетів (а в віршових і прозових Федькович тут однаково великий поет), зібрані до купи, дали б нашій літературі правдиву перлу й вказали б нам творчість Федьковича в її найкращім моменті. Сюди увійшла б найбільша часть його повістей, увійшли б найкращі його поезії.

Федькович — се талант переважно ліричний; всі його повісті, всі найкращі його поезії нав'язані теплим, індивідуальним чуттям самого автора,— всі схожі на частки його автобіографії — так і здається, що автор співає і розказує всюди про те, що сам бачив, сам найглибшими нервами душі прочув. І в тім іменно й лежить чаруюча сила його поезії, в тім лежить порука її живучості, доки живе наша мова. Федькович вложив в свою поезію найкращу частину своєї душі, а така поезія не вмирає, не пропадає, як се перед кількома роками здавалось одному критикові, котрий, не можучи сам вложити в свою поезію ані крихітки своєї душі, не вмів і в поезії Федьковича найти нічого, крім неправильних ритмів та синтакси, не відповідаючої шкільним правилам. Ні, поезія буковинського Кобзаря жива, правдива поезія; вона буде порушувати серця людські й тоді, коли про стихи його критика світ давно забуде.

Про життя Федьковича не багато що можемо сказати: головні дати знають наші читателі з власної автобіографії поета, поміщеної в передмові Дідицького до першого видання його поезій[2], а також і з переднього слова п. Драгоманова до київського видання повістей Федьковича[3].

Примітки:

Стаття вперше була надрукована в журналі «Зоря» за 1886 рік, № 13—14; с. 236—237.

[1] «Руська хата» — український альманах «народовців», який вийшов у 1877 р. у Львові — Чернівцях.

[2] Це була збірка «Поезії Іосифа Федьковича», видана Б. Дідицьким у 1862 році у Львові з передмовою упорядника.

[3] Йдеться про повісті Федьковича, які були видані в Києві у 1876 році М. Драгомановим з його вступною статтю «Про галицько-руське письменство».

--- КІНЕЦЬ ---

Текст звірено з виданням: Франко Іван Твори в 20-ти томах, том XVII, Літературно-критичні статті. К., 1955, с. 201—203.

У *.txt форматував Віталій Стопчанський

Файл взято з е-бібліотеки "Чтиво":

www.chtyvo.org.ua